

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נזיר דף י"ט

א) **אמר ר' חסדא ר' ישמעאל היא-** ביאר **תוס'**, דמיירי דכבר הופרשו הקרבנות, והמח' הוא אם יכולין להביא עולה זו עכשיו, לרבנן דס"ל דעולת נזיר הוא בתורת דורון, שפיר יכול להביאו, ואין כאן חולין בעזרה, דאימת דבעי יכול להביאו. וא"כ תנא דברייתא ע"כ ר' ישמעאל הוא, דס"ל דעולת נזיר אינו דורון, וא"כ אם היפר הבעל נזירותה, א"כ שוב אינו יכול להביא העולה. והק' **בחי' הגרי"ז על הרמב"ם** (עמ' כח), הרי מבואר בזבחים קי"ב דאפי' עולה שאינה דורון יכול להתקרב בתורת נדבה, וא"כ למה ס"ל לר' ישמעאל שאינו יכול להביאו כאן. ולכן פי' הגמ' באו"א, דבאמת המח' הוא אם *מחוייב* להביא הקרבן או לא (דלא כתוס', דפי' אם יכול להביאו), דרבנן ס"ל דחייב ור' ישמעאל ס"ל דפטור (אבל אה"נ, אם הי' רוצה להביאו בתורת נדבה, גם ר"י מודה דיכול לעשות כן). והביאור הוא, דכיון דנח' אם עולה זו הוי דורון או לא, א"כ באמת נח' אם העולה באה על הנזירות או לא. דהיינו, דלפי רבנן דס"ל דעולה זו דורון הוא, א"כ נמצא דאין עצם הקרבתו על הנזירות, וא"כ אפי' אם היפר הבעל הנזירות, מ"מ כיון דבשעתה הי' חיוב (וע"פ מה שנבאר מהגרי"ז להלן, דהפרה הבעל הוי בגדר מכאן ולהבא, אפי' אם מיעקר עקר, ע"ש), ואין הפרת הבעל חל על חיוב זה, עדיין יש עליו חיוב להביאו. אבל לפי ר' ישמעאל דהעולה לאו דורון הוא, א"כ חיובו הוא מעצם דיני נזירות, וא"כ אין שייך להתחייב לו להביאו לאחר הפרת הבעל, וב' טעמים יש בזה, א) דהא חל הפרת הבעל על כל הדיני נזירות, וא' מהם הוא חיוב קרבן זה, ב) הרי נמצא דלא הי' נזירות להביא הקרבן בשבילה, וכיון דלפי ר' ישמעאל העולה נתקרב על הנזירות, נמצא דאין נזירות, ואם אין נזירות אין חיוב קרבן.

ב) **ר' ישמעאל היא-** הבאנו שי' **תוס'** דהראי' הוא מהא דלרבנן יכול להביא עולה, ולר"י אינו יכול. וע' **בקרן אורה** מה שהק' על פי' זה, והוא כ' לפרש באופן אחר. דהיינו, דרבנן דס"ל דמה שמעכבו מהתחלת נזירות טהרה שלו הוא רק הקרבן חטאת, א"כ י"ל דזהו עיקר התכלית של הבאת הקרבן חטאת, כדי להכשירו להתחיל נזירות דטהרה, ולכן היכא דאינה מתחלת נזירות דטהרה, דהיינו כיון דבעלה הפר לה, א"כ אין תכלית בהבאת קרבן חטאת, ולכן אינה מביאה הקרבן חטאת שלה. אבל לר"י דס"ל דבין החטאת בין האשם מעכבין, א"כ י"ל דאין עיקר החיוב משום הכשר נזירות דטהרה, אלא משום הנזירות שעבר, וא"כ שפיר יש להביא קרבן חטאת, וא"כ שפיר אמרי' דר"י היא. אלא דכ' דיש לפקפק בזה, דאף דחטאת ואשם שניהם מעכבים, אולי באמת שניהם באים להכשר נזירות דטהרה, וצ"ע.

ג) **סבר לה כר' אלעזר הקפר וכו'-** ולכאו' דברי הגמ' צריכין ביאור, מה לי אם ס"ל כר' אלעזר הקפר, הלא ודאי לא חייבו התורה בחטאת אא"כ הי' נזיר טמא, ואם אמרי' דבעל מיעקר עקר, א"כ נמצא דמעולם לא היתה נזירה, ואף אם בשעת מעשה הרי היא חשבה שהיתה נזירה, אבל הי' טעות, דנתגלה עכשיו דבאמת מעולם לא היתה נזירה. וע' **בתוס'**, שכ' דשאני חטאת שבאה על הספק, אבל עדיין אינו מיושב כל הצורך, דהא סכ"ס אם אמרי' דהי' ממש נעקר למפרע, א"כ מה לי דחטאת באה על הספק. וביאר **בחי' הגרי"ז על הרמב"ם** (עמ' כז ד"ה ונראה) דיש לחקור בהא דאמרי' דבעל מיעקר עקר, האם הביאור הוא דהוי גילוי מלתא למפרע, או דודאי אין ההפרה יכול לפעול למפרע, דבאמת אינו מועיל אלא מכאן ולהבא, והא דמיעקר עקר היינו "דהשתא איכא חלות דין עקירה וביטול על הנדר והנזירות דמעיקרא", אבל לא מהני על למפרע כלל. והנפק"מ בין ב' צדדים אלו הם דינים הבאים מחמת הנזירות ותלוין בו, דאם אמרי' דהי' גילוי למפרע דמעולם לא הי' כאן נדר, א"כ ממילא נשתנו הדינים גם הבאים מחמת הנזירות, דנמצא דמעולם לא הי' נזירות, וא"כ ממילא נתבטלו כל הדינים שבאו מחמת הנזירות. משא"כ אם אמרי' דכל הדין הפרה הוא רק ביטול מהשתא על הדינים דלמפרע, אבל אה"נ דעד ההפרה הי' הנדר בקיומו, א"כ י"ל דלא מהניא עקירת ההפרה אלא לענין דיני הנדר עצמו שעצם ההפרה חלה עליהן, וחייל עליהן דין ביטול לבטלם למפרע, אבל דינים אחרים התלויין בו, שאינם שייכים כלל לחלות ההפרה, א"כ ממילא דליכא במה לבטלם, כיון דבשעתם הרי היו חלים וקיימים, ובמה יבטלו עתה מאחר שאין עליהם חלות הפרה שתחול בדין מיעקר עקר. **ועפ"ז** ביאר דברי הגמ' כאן, דעל החיוב שהוא משום כפרה, לא מהניא עקירת ההפרה שחל מהשתא על הנזירות שלמפרע, וכל שבשעתו היתה הנזירות חלה וקיימת, ממילא דאיתא לחיוב כפרה. וא"כ, בנוגע האשם והעולה, דהקרבתן הוא על עצם הנזירות טומאה, ממילא גם הם הויין בכלל חלות ההפרה וחלה גם עלייהו הדין דמיעקר עקר להפקיע חיובן כיון שהם מדיני הנזירות. אבל החטאת, עכ"פ לר' אלעזר הקפר, אינו מעצם דיני הנזירות, ולכן אינו חל עליו ההפרה, וגם אין ההקרבה על הנזירות גופא, ולכן אף דעכשיו אין כאן נזירות, מ"מ שייך הבאת קרבן חטאת [ומשמע דצריך ב' הסברות, דאם אמרי' רק הא דאין ההפרה חלה עליו, מ"מ היינו יכולין לומר דאין שייך להקריב הקרבן כיון שעכשיו אין כאן נזירות, ולזה צ"ל גם דאין הקרבן הוקרב על עצם נזירות גופא אלא על הא דחטא כשהי' נזיר. וצע"ק מדברי התוס' לעיל, דמשמע דצריך ג"כ להסברא דחטאת באה על הספק, וצ"ע מהו הצירוף, ולכאו' מסברת הגרי"ז משמע דאי"צ לזה כלל, כיון דהחטאת בא על הנזירות שהי'

מקודם ההפרה אבל לכאו׳ מוכח דצריך לסברא זו, דאל״כ גם אם לא נטמאת תהי׳ צריכה להביא קרבן בהמה, והרי מבואר דאינה מביאה, וכמו שביאר תוס׳ אחר זה, ואולי כל סברת הגרי״ז שייך רק בנזירות טומאה, וצ״ע].

ד) **לא מיבעיא יצא, אלא אפי׳ נכנס עולין לו מן המנין-** פי׳ **התוס׳**, דהו״א דבמקצת הטהרה משהזה עד שנטמא לא יהי׳ סגי לחייבו עוד קרבן טומאה, קמ״ל. והק׳ **בחי׳ הגרי״ז**, מה ענין זה ל״עולין לו מן המנין״, האם צריך להיות עולה מן המנין כדי שיחול עליו החיוב קרבנות טומאה. וביאר הגרי״ז דנח׳ ר״א וחכמים רק בכמה ימים בעינן לסתירה כדי לחייב קרבן, דר״א ס״ל דבעינן ב׳ ימים, ורבנן ס״ל דסגי ביום א׳, אבל כ״ע מודו דצריך להיות יום עולה למנין כדי להתחייב קרבן (אלא דהק׳ ע״ז, דא״כ למה בעינן קרא דנזר בקבר אינו חייב קרבנות טומאה, הרי כיון שלא הי׳ שום סתירה, ודאי אינו מחייב קרבן, ומקודם היינו יכולין לומר דצריך דרשה זו עכ״פ לדעת הרבנן, אבל עכשיו לכ״ע קשה). [ולכאו׳ מדבריו נראה דלא כדברי ה**חזון איש** שהבאנו לעיל (י״ח), דס״ל דהיכא דמתחיל באמצע יום ז׳, וגם נטמא באותו היום, לא אמרי׳ מקצת יום ככולו, דבעינן או תחלת היום או סוף היום, ומדברי הגרי״ז נראה דבאמת זה נחשב למנין הימים. ול״ק על החזו״א מהגמ׳, דיכול לפרש דדברי הגמ׳ לאו דוקא דעולה לו מן המנין, והכוונה הוא רק דסגי נזירות דטהרה זו כדי לחייב קרבן.]

ה) **אמר עולא לא אמר ר׳ אליעזר אלא בטמא שנזר, וכו׳-** ורבא ביאר הטעם משום דכתיב כי טמא נזרו, משמע שהי׳ טמא. והק׳ **תוס׳**, מנין לו לעולא לדרוש כן לפי ר״א, הרי רבנן דלא דרשי׳ ימים שנים אינם מחלקים בין טמא שנזר לטהור שנזר לענין דין סתירה אם נטמא אחר שנטהר, ומהכ״ת לומר כן דוקא בדר״א. והק׳ **רעק״א** (יח: ד״ה ובההיא), דתמיהת תוס׳ תמוה, הא הם עצמם כ׳ לעיל (יח:) דהי׳ משמע מלשון מונה ומתחיל מיד דמיירי ביום ח׳, אלא דא״א לומר כן ר״א לשיטתו, דס״ל דצריך ב׳ ימים. וא״כ י״ל דמקו׳ זו הוכיח עולא דבאמת היכא דטהור הי׳ ונטמא דאי״צ ב׳ ימים, וא״כ יש לפרש הברייתא דלעיל כפשוטו.

ו) **א״ל ר׳ פפא לאביי, הלין ימים דקאמרי׳ דנפק חד ומתחילין תרין וכו׳-** פי׳ **תוס׳** דהשאלה הוא לפי ר״א דס״ל דצריך ימים הראשונים שיפלו, כמה ימים צריכים. ולמסקנת הגמ׳, נח׳ הראשונים אם הדין הוא לפי ר״א דצריך ג׳ ימים, או דסגי בב׳, ותלוי בגירסאות. ע׳ **ברמב״ם** (נזירות ו׳, ו׳) דכ׳ ״נטמא ביום שנדר או בשני, אינו סותר אלא משלים עליהם אחר שיביא קרבנו, שנאמר והימים הראשונים יפלו, עד שיהיו שם שני ימים ראשונים, לפיכך אם נטמא ביום שלישי והלאה סותר את הקודמין״. וכ׳ **הרדב״ז** דהרמב״ם פסק כר״א, וכגירסא זו (שהוא גירסת **המפרש** כאן) דצריך ג׳. אולם ע׳ **בכסף משנה** דכ׳ חידוש גדול בדעת הרמב״ם, דס״ל דשאלת ר׳ פפא לאביי הי׳ לכ״ע, אף לשי׳ רבנן. וביאר, דס״ל להרמב״ם דא״א לומר דרבנן לא דרשי האי קרא דימים הראשונים יפלו, וגם למה אכפלו הני אמוראי בתראי לשאול שאלות אליבא דר״א. אע״כ דגם רבנן ס״ל לדין זה, אלא דנח׳ בזה, דר״א ס״ל דמה שצריכים ימים הראשונים הוא אפי׳ היכא דהי׳ טמא כשקיבל עליו נזירותו, ושוב נטהר, וביום זה חזר ונטמא, ס״ל לר״א דאינו סותר, כיון דלא היו שם ימים הראשונים שיפלו. אבל רבנן ס״ל דהיכא דהי׳ טמא ונזר לא אמרי׳ דין זה, ואם ביום שנטהר חזר ונטמא, הדין הוא דסותר מיד. אבל היכא שהי׳ טהור כשקיבל עליו נזירותו, בזה כ״ע מודו דצריך ימים הראשונים כדי לסתור (ואע״ג דלפי עולא הוי להיפוך ממש, דלר״א רק בטמא שנזר אמרי׳ דין זה, אבל בטהור מעיקרא אי״צ, כ׳ הכס״מ שהרי עולא אתותב, ולכן אין להק׳ מזה).

ז) **מי שנזר נזירות הרבה והשלים את נזירותו ואח״כ בא לארץ-** כ׳ **תוס׳** דאי״ז במקרה, דצריך לעלות לא״י להקריב קרבנותיו ולהשלים נזירותו. וכ׳ **בחי׳ הגרי״ז** דמה דאינו יכול לשלח קרבנותיו, הוא משום שצריך תנופה וסמיכה, וכן משום שצריך לגלח על הקרבנות ולשלוח את שערו תחת הדוד.

ח) **מי שנזר... ואח״כ בא לארץ-** כ׳ ה**פיה״מ להרמב״ם** דנזירות א״א בחו״ל מפני הטומאה, ומה דאי׳ ב**תוספתא** דנזירות נוהגת בארץ ובחו״ל, היינו דכל מי שקבל ע״ע נזירות בחו״ל קנסו חז״ל לנהוג נזירות, לפיכך יעלה לא״י ויתחייב שם בנזירות [ולכאו משמע דזהו ג״כ בתורת קנס, דהיינו דמעיקר הדין אינו חייב לנהוג נזירות כלל וכמו דאי׳ בגמ׳, דב״ש וב״ה נח׳ בגדר הקנס שצריך לעשות בא״י, ולפי הרמב״ם לכאו׳ צ״ל דכיון דקיבל הנזירות בחו״ל, מה״ת לא חל כלל, וצ״ע בזה, דא״כ איך מביא קרבנות כלל]. ותמה ה**כס״מ** (נזירות ב׳, כ׳-כ״ב) מה לי שיש טומאה בארץ העמים, הרי אף מי שנזר בביה״ק נעשה נזיר וחייב בכל דקדוקי נזירות מן התורה. ועוד, הא טומאת העמים אינו אלא מדרבנן, וא״כ למה מופקע מנזירות דאורייתא. ועוד, הא שם בהל׳ כ״ב כ׳ הרמב״ם דכל זמן שהוא בחו״ל אם שתה יין וכו׳ הרי הוא לוקה, ולמה לוקה אם כל הנזירות הוא רק בתורת קנס. וכ׳ דצ״ל דהרמב״ם חזר בזה, ותיקן דבריו דהקנס הוא שצריך לעלות לא״י (ובאמת דברי הפיה״מ צ״ע). וע׳ ב**השגות הראב״ד** שם, דהק׳ למה צריך לעלות לא״י, האם יש טהרה שם, ואין חילוק בין א״י לחו״ל, ואסור ליזור בכל מקום. וכ׳ הכס״מ דאינו יודע למה אסור ליזור בכל מקום, הרי אם הוא יהי׳ נזהר מכאן ולהבא מלהטמא למתים, מה איסור יש בדבר. ועוד כ׳ על מש״כ הראב״ד דמהו התועלת לעלות לא״י, י״ל דכל זמן שהוא בחו״ל, בכל יום הוא מיטמא מטומאת העמים שגזרו חז״ל, וא״כ שפיר חייב לעלות. **ולכאו׳** יש לעי׳, למה צריך לקנס, הרי מעיקר הדין צריך לעלות לא״י, וכסברת הכס״מ, דצריך לנהוג נזירותו בטהרה. וכ׳ ה**חזון איש** (אה״ע קמ״ד, י״א) דהכוונה הוא למשל אם הוא בעליי׳, במקום דאין טומאת חו״ל, בכה״ג קנסי לי׳ לעלות, כיון דקשה להזהר שלא ליטמא בטומאת חו״ל (וביאר דהקנס הוא גופא מה שאין הימים עולין לו). וע׳ ב**תויו״ט** שכ׳ דאולי כיון דטומאת ארץ העמים מדרבנן הוא, א״כ לא חייבוהו לעלות מיד, אלא כשישלים נזירותו, ואינו דומה לנזר בביה״ק, וא״כ אי״צ למש״כ החזו״א. **וע״ע במשך חכמה** (במדבר ו׳, כ״א) דכ׳ דמה דכלל ישראל בקשו מלך ללחום מלחמתם, היינו משום ששמואל הי׳ נזיר עולם, ולא הי׳ יכול לצאת מא״י, דצריך להיות בא״י כדי לקיים נזירותו, והיו רוצים מלך ללחום גם בסביבותם. וע׳ **בחי׳ הגרי״ז** שצידד דאולי כוונת הרמב״ם (ביד) אינו משום טומאת העמים, אלא שיש דין (ולא ביארו) דנזירות הוא רק בא״י (ולפ״ז א״ש טפי דברי המש״ח הנ״ל, דהק׳ ע״ע דהא עדיין לא גזרו על טומאת העמים בזמן שמואל, ולפי הגרי״ז א״ש). אלא דהק׳ ע״ז דהגמ׳ תולה מח׳ ב״ש וב״ה באם על אוירא גזרו או על גושא, וצ״ע.

ט) **מי שנזר נזירות הרבה-** מה שנקט נזירות הרבה, כ' **ר' פרץ** משום דאם הי' נזירות של ל' יום, אז לא הי' שייך מח' ב"ש וב"ה. ואולם יש לעי' מהו הפי' "הרבה", האם הפי' נזירות א' ארוכה, יותר מל' יום, או כמה נזיריות. ומלשון הר' פרץ משמע שקיבל ע"ע נזירות א' ארוכה, וכן משמע מדברי **תוס'**. אולם **בהגהות הרד"ל** כ' דלשון המשנה לא משמע כן, דלשון "הרבה" משמע כמה נזיריות. וע"ע **בקרן אורה** דכ' דודאי אין כוונת מתני' לכמה נזיריות, דהא כיון דהתחיל נזירות שלו בחו"ל, ולא הי' יכול להשלים נזירותו, כיון שלא הי' יכול להקריב קרבנותיו, ועל כן הי' כולה המשך של הנזירות ראשונה, וא"כ ודאי צריך להשלים כל נזירות שלו כשעולה לא"י, וא"כ ודאי עדיין לא גמר נזירותו הראשון, וא"כ למה נאמר דמירי בכמה נזירות.

י) **נזיר שלשים יום... נזיר בתחלה-** הביא **תוס'** מה דאי' בגמ' דקנסא דרבנן הוא. וע' **בתורעק"א** על משנתינו, דהק' דלכאו' נמצא שלא יביא קרבנותיו מיד ונמצא דיעבור על בל תאחר, והביא מ**שטמ"ק** בשם **תוס' הרא"ש** דאמרי' כאן דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה.

יא) **נטמאת ונמצאת נזירה כ"א שנה-** העיר **בתוס' רעק"א** דלכאו' צ"ל דלא הביאה קרבן טומאה, דהא מעיקר הדין נטמאת לאחר שכלה נזירותה, וא"כ טומאה זו אינה סותרת ואינה מחייבת קרבן טומאה.